

ZILLEGHEM

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT
29STE JAARGANG NR 3
juli – augustus - september 2008

Verantw. Uitg.: B. Denys, Klaprozenlaan 13, 8210 Zedelgem

ZILLEGHEM

HANDELINGEN VAN DE KRING
VOOR HEEMKUNDE EN GESCHIEDENIS
"PASTOOR RONSE"

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

INHOUD

Kempinck André	Zedelgem anno 1937 (3/5) Sectie C	3
Cappon Géry	Historisch demografisch cijfermateriaal van Aartrijke uit de periode 1744-1778 – Mortaliteit	17
Denys Bertrand	900 Jaar parochie Loppem	25
B.D.	Op de boekenplank:	
	- Van Franschmans en Walenmannen	34
	- Waar men gaat langs West-Vlaamse wegen	36

SEPTEMBER 2008 – 29ste Jaargang Nr 3

REDACTIE EN BEHEER

Bertrand Denys
Patrick Arnou
Johan Braet
Géry Cappon
Victor Deceuninck

Klaprozenlaan 13, 8210 Loppem
B.J. Lievensstraat 12, 8210 Zedelgem
Wantestraat 136, 8310 Assebroek
Patrijzenhoek 9, 8210 Zedelem
Xaverianenstraat 1, 8200 St.-Michiels

André Ramon

Prof. Nelisstraat 20, 8211 Aartrijke

Lidmaatschap: € 7,50

Rek. 001-0771018-41 of 738-1172056-27
Heemkundige Kring "Pastoor Ronse"
Zedelgem

Secretariaat:

A. Ramon, Prof. Nelisstraat 20, 8211 Aartrijke
Tel.: 050 / 20 94 95 – Fax: 050 / 20.94.95

Abonnementen:

P. Arnou, B.J. Lievensstraat 12, 8210 Zedelgem
Tel.: 050 / 20 98 58 – Fax: 050 / 20 95 01

Studies verschenen in "Zilleghem"
of uittreksels daarvan, mogen niet
gebruikt noch aangehaald worden
zonder te verwijzen naar dit
tijdschrift en de auteur.

Ieder auteur is verantwoordelijk
voor de inhoud van zijn artikels

Verantw. Uitgever: Bertrand Denys, Klaprozenlaan 13, 8210 LOPPEM

ZEDELGEM ANNO 1937 (3/5)

Kempinck André

Sectie C

De nummers van de sectie C werden gegeven aan de woningen in het zuiden van de gemeente, dit van de kerk af gezien. Zie daaromtrent het grondplan; het betreft de omljnde zone van de gemeente.

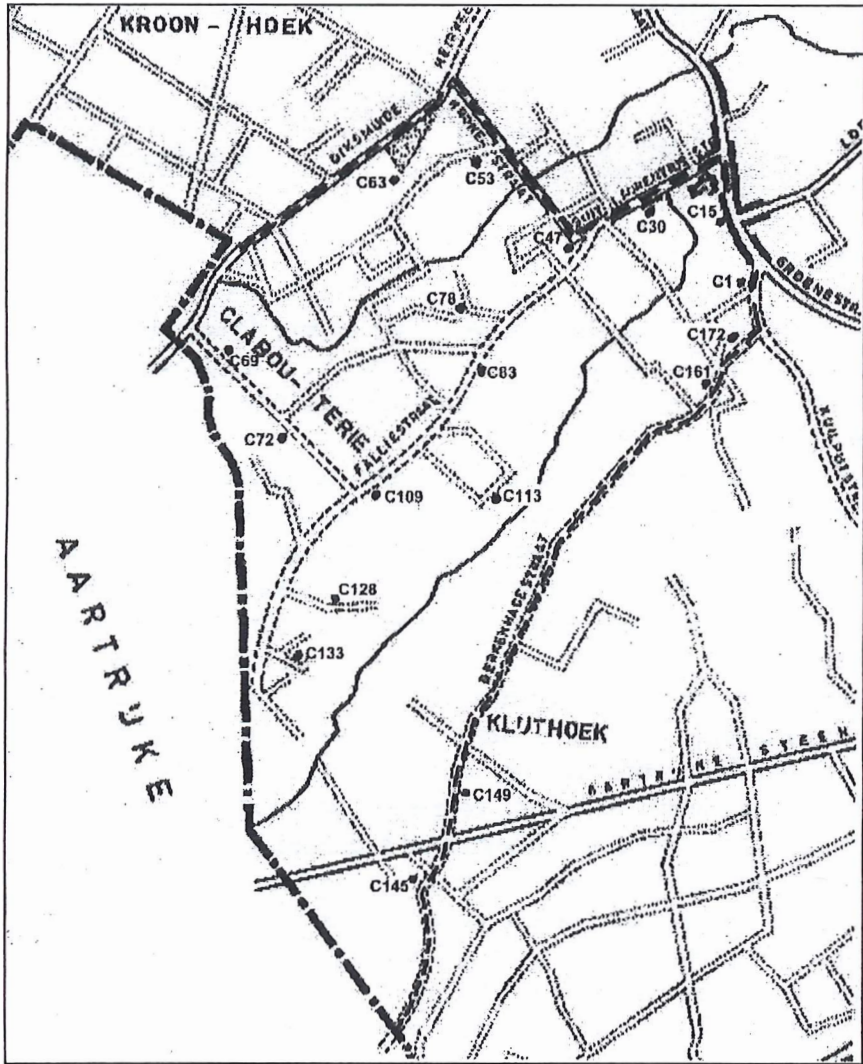
Beginpunt was de rijkswachtkazerne aan de Berkenhagestraat. Dan werd de Groenestraat aan de linkerkant gevolgd tot aan de kerk. Via het Kerkplein werden de Sint-Laurentius- en de Kronestraat volledig genummerd, ook aan de linkerkant en dit tot aan de Heirweg (Blauwe Kroon), en verder tot aan de grens met Aartrijke. Deze grens wordt links gevolgd tot aan het kasteel Litterveld over de Aartrijkse steenweg. We gaan door tot aan de Berkenhagestraat, we volgen deze dan links tot aan het begin, kant rijkswachtkazerne. Binnen deze omljnde omtrek werden woningen eveneens volgens volgorde genummerd van de Faliestraat, Clabouterie, Klijthoek en de Molenhoek.

Aangezien de grenzen van de gemeente grotendeels gevolgd werden, geven we geen nadere uitleg of details over de andere genummerde straten. Die kunnen gemakkelijk gevolgd worden op de hiernavolgende namen en straten.

Zoals gebruikelijk geven we ook enkele raakpunten op het grondplan.

Ik wil nog eens benadrukken dat de gegevens het jaar 1937 betreffen, en niét die van vandaag.

SECTIE C

Berkehagestraat

1. Rijkswacht:

Penoev Lodewijk-Derck Celina
Vandevoorde Gustaaf-Coffijn Johanna
Deraeve Frans-Hessel Johanna
Delplace Albrecht-De Wachter Maria
Vanderbiest Frans-Willegems Maria

Groenestraat

- 2 Verkeyn Cyriel-Naessens Zoë
- 3 Verkeyn August-Segaert Eugenie. Verkeyn Alice
- 4 Van Haverbeke Oscar-Vanroosbroeck Elza

Rechts vooraan: Groenestraat 4, de gemeenteschool. (foto Meny)

- 5 Coudenys Odiel-Jacqueloot Maria
- 6 Vansteelant Felix-Steenkiste Alida

- Vansteelant Georgine, Irma, Leopold en Lucien
- 6bis Vergauwe Marcel-Mommerency Alice
- 7 De Knock William-Vergauwe Laura
Vergauwe Hector-Verhaeghe Esperence
- 8 Vandesinde Henri-Vanrafelghem Julie
- 9 Van Hollebeke August-Strubbe Julienne.
Van Hollebeke Leonie
- 10 Vandedrynck Michel-Segaert Augusta
Segaert Karel-Cools Leonie
- 11 Verkeyn Jules-Hatse Julienne
- 12 Hatse Oscar-Lievens Rosa
Hatse Edmond-Verstraete Marie
- 13 Devlieghere Adolf-
- 14 Misseeuw René-Devlieghere Adèle
Misseeuw Madeleine
- 15 Ongenaede Edmond-Ryngaert Irma
- 16 Desnick Prosper-Deschoolmeester Maria
Deputter Leonie
- 17 Berquin Jozef. Berquin Isabelle
- 18 Taveirne Hector-Vandenberghe Zulma

Kerkplein

- 19 Graux Charles-De Vriese Anna
De Vriese Frans-Joos Maria Johanna
- 20 Deketelaere Remi-Verduyn Madeleine
- 21 Balanck Leopold-Neiryndck Mathilde
- 22 Devliegher Hippoliet-Minne Maria
- 23 Klooster :
Baert Emma, Pattyn Rosalie, Desmedt Flavie, Van
Ooteghem Alida, Rosseel Emma, Vandamme
Herminie, Sonnevillie Julia, Quenquin Urbanie,
Vermeersch Josephine.

St.-Laurentiusstraat

- 24 Slabbinck Camiel-Vanhove Idalie
Slabbinck René-Segaert Romanie
- 25 Kempinck Achiel-Dewulf Sidonie
- 26 Missiaen Remi-Slabbinck Antonia
- 27 Sabbe Georges-Verleye Cecile
- 28 Willem Hendrik-Steen Robertine
- 29 Sabbe Edward-Deschacht Julie
- 30 Willem David-Dupon Demetrie
- 31 Verhaeghe Jeroom-Decock Madeleine
- 32 Steenkiste Julien-Vanrafelghem Alice
- 33 Vansteelant Jan-Bonte Augusta
- 34 Viaene Camiel-Vandaele Martha
Vandaele Karel
- 35 Vandenberghe Henri-Vandaele Romanie
- 36 Bogaert Camiel-Vanoverbeke Emiliana
- 37 Vandenberghe André-Delporte Antigone
- 37bis Degroote Marcel-Vanhoecke Maria

Faliestraat

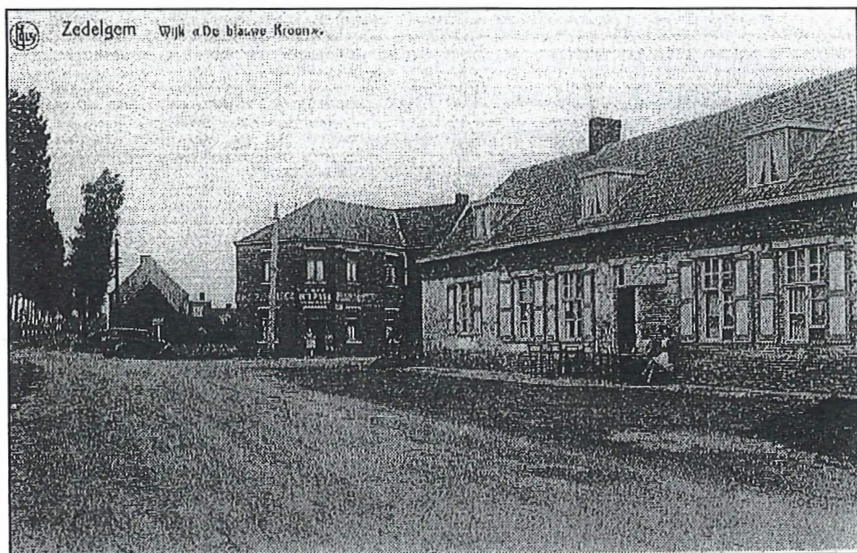
- 38 Martelé Hector-Vandewalle Marie
Martelé Achiel-Versyck Euphemie
- 39 Devooght Pieter-Misseeuw Emma
- 40 Aneca Henri-Deceur Sylvie
- 41 Bonte Camiel-Degrande Zenobie
- 42 Knockaert Edmond-Vyncke Madeleine
- 43 Casier Edward-Declerck Elsa
- 44 Vyncke Jeroom-Bonte Maria
- 45 Bogaert Theophiel-Vandaele Henrica
- 46

Kronestraat

- 47 Vermeulen Leopold-Wagemaker Emma
Vermeulen André en Maria
- 48 Verkeyn René-Vandekerckhove Emma
- 48bis Vanrafelghem Camiel-Vermaut Romanie
- 49 Vergauwen Willem-Clement Martha
- 50 Monballiu Emiel-Cappelier Zenobie
- 51 Wittevrongel Pieter-Ryheul Hortence
Wittevrongel Frans
- 52 Versyck August-Goegebeur Clementine
Versyck Maria en Alberic. Goegebeur Camiel
- 53 Desaegher Marcel-Vanhoucke Celina
- 54 Holemans Benedikt-Rey Maria
- 55 Vanderpoorten Edgard-Ballegeer Alice
- 56 Vancauwenberghe Gaston-Van Leeuwen Maria
- 57 Vanherck Joseph-Vlemings Pauline
- 58 Vankerm André-Van Campenhout Marie
Verbaandert Pierre-Vankerm Elisa
Vandenberghé Maurice-Hardy Antoinette
- 59 Dua Albert-Huyds Bertha. Dua Yvonne
- 60 Vanderpoorten Bertha

Heirweg

- 61 Meuleman Gustaaf-Deketelaere Irma
- 62 Kazerne
- 63 Ongenae Oscar-Goegebeur Angèle
- 70 Lievens Remi-Vanhee Maria
Lievens Leonie, Albert en Gustaaf

Heirweg 61 : Herberg « De Blauwe Kroon » (foto Meny)

Clabouterie

- 64
- 65 Meulemeester Richard-Demeyer Leontine
- 66 Devriendt Aimé-Demeyer Germaine
Demeyer Pieter-Ramant Victorine
- 67 Mouton Oscar-Vancaillie Maria
Vancaillie Jan-Eecloo Virginie
- 68 Devogelaere Camiel-Slabbinck Madeleine
- 69 Hoste René-Clarysse Esperence
- 70 Zie hoger bij Heirweg: Lievens Remi
- 71 Eeckman Medard-Lievens Idalie
Eeckman Maurice en Marcel
- 72 Hoste Karel-Schoonbaert Leonie. Hoste Henri
- 73 Vandewalle August-Vandamme Leonie

- 74 Deblauwe Benjamin-Bocquez Leonie
Deblauwe Marcel-Vanhoecke Godelieve
- 75 Ryheul Henri-Verleye Elisa. Verleye Rosalie
- 76 Degrande Philibert-Maelbrancke Clemence
- 77 Degrande Karel-Clement Clothilde
- 78 Vancaillie Camiel-Ramandt Eugenie
Vancaillie Remi-Verplancke Yvonne
Vancaillie Germaine, André en Albert
- 79 Neels Camiel-Mortelé Yvonne
- 80 Vanroose Camiel-Devooght Maria
- 81 Devooght Jules-Vancaillie Leonie. Devooght André

Faliestraat

- 82 Steenkiste Henri-Dhondt Leonie
Steenkiste Zulma en Maurice
- 83 Vanhove Pieter-Aneca Maria
- 84 Bout Karel-Foré Clemence. Bout Pieter
- 84a Bout Honoré-Bonte Palmyre
- 84bis Vanroose Alidor-Bonte Bertha
- 85 Genijn Joseph-Aneca Sylvie
- 86 Degrande August-Devrome Maria. Degrande Remi
- 87 Vanroose Leon-Steenkiste Julie
- 88 Vyncke Edmond-Vandewalle Julie
- 88bis Steen Camiel-Eecloo Marie
Steen Gaston en Hector
- 89 Ongenae Edward-Vermoortel Seraphine
- 90 Floré Remi-Viaene Godelieve
Viaene August-Ryheul Sidonie
- 91 Floré Edmond-Deruwe Julie. Floré Maria
- 92 Doom Camiel-Viaene Alice
- 93 Verbeke August-Vyncke Elisa
- 94 Blondeel Bernard-Debusschere Adronie
- 95 Marote Maurice-Cotteny Maria

- Marote Medard-Standaert Irma
 96 Eecloo August-Demeyer Helena
 Demeyer Jan-Vanderhispaillie Leontina
 97 Meulemeester August-Deketelaere Leonie
 98 Steenkiste Achiel-Vanmoortel Mathilde
 Steenkiste Achiel, Remi en André

Klijthoek

- 99 Becue Louis-Teetaert Florentia. Eecloo Julien
 100 Maertens Désiré-Gekiere Eugenie. Maertens Lodewijk
 101 Vandewalle Edmond-Vanhove Flavie

Faliestraat

- 102 Allemeersch Jules-Vanhoutte Maria
 Vanhoutte Pieter-Schreel Elodie
 103 Lahousse Arseen-Dupon Julia
 104 Bonte Karel-Vanroose Prudentia
 Bonte August-Fouvé Leonie
 105 Vanbelle Emiel-Pollet Idonie
 106 Lievens Leon-Vandekerckhove Elodie
 Lievens Maurice, Adrienne, Angela en Maria
 107 Gevaert Henri-Vanhove Alice
 108 Becue Emiel-Vanmoen Julie
 109 Allemeersch Karel-Slabbinck Elisa
 Allemeersch Roger, Cecile en Laura

Klijthoek

- 110 Goegebeur Judook-Heindryckx Sylvie
 111 Declerck Pieter-Verplancke Leonie
 112 Bonte Sylvère-Marote Martha
 113 Devogelaere Richard-Vanroose Adronie.
 Devogelaere Camiel

- Viaene Hilaire-Devogelaere Elza
114 Dewulf Eugeen-Bonte Zulma. Bonte Marcel
Bonte Leonard-Dekeyzer Leonie

Faliestraat

- 115 Desmet Leo-Deklerck Clemence
116 Hast August-Vervaecke Maria
Vervaecke August-Bout Romanie
117 Malfait Maurice-Bousson Lucie

Klijthoek

- 118 Clement Karel-Vandenberghe Romanie
119 Vanrafelghem Edmond-Standaert Octavie
Vanrafelghem Victor
120 Vandekerckhove August-Vervaecke Felicie
121
122
123 Vervaecke Camiel-Verbeke Emma
124 Vervaecke Jan-Puype Clemence
125 Vervaecke Leonard-Puype Emma
Vervaecke Camiel-Padot Leonie
126 Vandenberghe Achiel-Meulemeester Sylvie
127 Soenen Germain-Vanroose Maria. Vanroose Karel
128 Devriendt Camiel-Deceur Clothilde
129 Vanwalleghem Achiel-Maertens Madeleine
130 Buffel Richard-Vanroose Emma
131
132 Lievens Camiel-Denoo Clemence
133 Vonderlynck René-Bonte Irma
134 Bonte Louis-Devos Maria
Devos Julia en Pieter
135 Cappelier Alois-Mostrey Maria
Mostrey Edward-Verplancke Leonie

- 136 Janssens August-Vanacker Germaine
137 Maertens Remi-Deceur Alice
Maertens Leon-Delanoye Amelie

Aartrijke steenweg

- 138 Eecloo Jordaen-Bonte Lucie. Eecloo August
139 Logghe Marcel-Clarysse Germaine
140 Bonte August-Vanoutryve Marie

Faliestraat

- 141 Eecloo Camiel-Bonte Augusta
142 Deblauwe Henri-Fraeyman Rheinilde
Fraeyman René
143 Vandekerckhove Victor-Casteleyn Maria
Vandekerckhove Emiel-Vanhevel Juliana
144 Verplancke August-Verplancke Sidonie
Verplancke Emilie, Malvina en Achiel
(ook vermeld onder Litterveld C 144)

Berkehagestraat

- 145 Walcarius Alfons-Brouckaert Zoë
146 Deruwe Jan-Viaene Melanie
Deruwe August, Gerarda, Jan en Victor

Aartrijke steenweg

- 147 Vanpraet Camiel-Balliu Germaine

Berkehagestraat

- 148 Declerck Victor-Foré Rachel
149 Verkeyn Henri-Aneca Eudoxia. Verkeyn Adronie
Deroo Arseen-Verkeyn Bertha

Aartrijke steenweg

- 150 Desmet August-Roose Rachel
Roose Edmond-Goegebeur Elodie
151 Vaneenoo Edward-Deloz Marguerite
Vaneenoo Karel-Missiaen Leonie

Klijthoek

- 152 Vanhoutte Maurice-Eeckman Maria
153 Eecloo Karel-Verbeke Herminie
154 Buffel Benoni-De l' Ange Florentia. Buffel Laura
155 Aneca August-Deseck Maria. Aneca Alice en Henri
Deseck Karel-Vermaut Anna
156 Tavernier Jules-Duyck Maria
Tavernier Alfons en Leon
157 Vandergucht Pieter-Bonte Maria

Berkenhagestraat

- 158 Deketelaere August-Verkeyn Germaine
159 Vandeputte Emma. Vandeputte Gustaaf
160
161 Clarysse Alidor-Gurdebeke Julia
162 Storme René-Segaert Leonia. Mahieu Rosalie
163 Maertens Gustaaf-Pattyn Clemence. Maertens Oscar
164 Puype Richard-Floré Romanie
165 Develter Edmond-Floré Alida
Develter André en Clemence Floré

Molenhoek

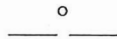
- 166 Gevaert Jan-Cools Idalie
 Develter Camiel-Gevaert Julienne
 Verleye André-Gevaert Irène
167 Gevaert Cyriel-Vandewalle Yvonne
168 Kempinck Karel-Vandenberghe Herminie
 Kempinck Maurice
169 Degroote Gustaaf-Roose Emilie
170 Noé Henri-vanryckeghem Florentia.
 Vanryckeghem Leo
171 Desauvage Edmond-Deprez Victorine
 Desauvage Godelieve

Berkehagestraat

- 172 Versyck Karel-Maertens Elodie. Maertens Edmond
 Versyck Pieter-Dewitte Maria
172bis Vanderkinderen Jeroom-Delaere Martha
173 Lingier Henri-Bonte Romanie
 Spiliers Joseph-Lingier Marguerite
174 Vandewalle Alois-Vanroose Elisa
175 Cools Henri-Dhondt Sidonie
175b Depauw Marcel

Molenhoek

- 176 Deboodt Dominicus-Meuleman Cesarine

Statistiek

Toestand van de bewoonde huizen anno 1937, na toevoeging van de sectie C:

Sectie	Toestand midden 1931	Toestand midden 1937	Vershil + of -	Procentueel verschil +/-
A	98	131	+ 33	+ 33,67 %
B	122	160	+ 38	+ 31,14 %
C	158	179	+ 21	+ 13,29 %

Errata:

- *Juiste naam*: Kezelbergstraat B19: Bewoner is Ommeslag Camiel
en niet Richard.

- *Bij te voegen*: - Snellegemstraat: B24 Van Belleghem Camiel
- Heirweg: B30 Devolder Hendrik en Devolder Leona.

Met onze verontschuldigenen.

André Kempinck
Kezelbergstraat 4
8210 Zedelgem

Historisch-demografisch cijfermateriaal van Aartrijke uit de periode 1744-1778

MORTALITEIT

Géry Cappon

De Franse wetenschapper Jean Fourastié schreef: *la mort était au centre de la vie, comme le cimetière au centre du village*. Deze stelling is de perfecte verwoording van de historische mortaliteit in onze streken. Het gebrek aan voldoende hygiëne, aan goede huisvesting, aan gevarieerd voedsel en de zeer beperkte medische verzorging liggen ten gevolge van de ontoereikende financiële middelen aan de basis van de hoge sterftcijfers op jongere leeftijd of m.a.w. aan de lage levensverwachting. Hiervan is het navolgende cijfermateriaal van de gemeente Aartrijke uit de periode 1744-1778 een duidelijke illustratie.

Bruto sterftecoëfficiënt

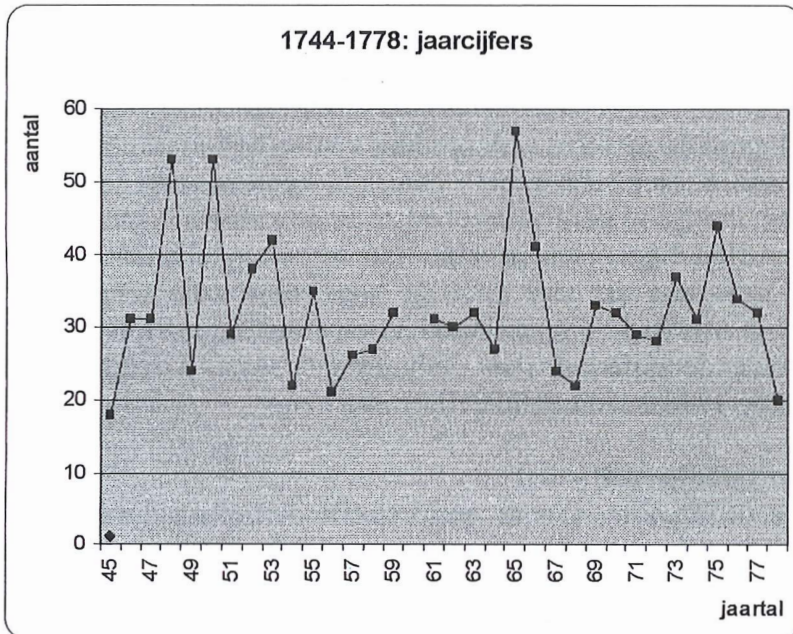
Voor de bepaling van de bruto sterftecoëfficiënt, die het aantal sterfgevallen per duizend inwoners aangeeft, is het totale bevolkingscijfer vereist, dat voor 1748 beschikbaar is ¹. In 1748 telde Aartrijke 986 inwoners, wat voor de periode 1741-1751 in een gemiddelde bruto sterftecoëfficiënt van 38 resulteert. Honderd jaar later (1846) bedraagt dit cijfer 26 ², terwijl de bevolking tot 3227 inwoners was aangegroeid.

¹ RAB, Bundels van het Vrije nr. 7570/1: *Volkstelling Aartrijke 1748*. Voor analyse van de beroepen wordt verwezen naar POLLET, Jules in *Bijdragen tot de Geschiedenis van Aartrijke 1740-1814*, p. 24-33

² Alle referenties naar 1846 in deze bijdrage zijn uitvoerig behandeld door CAPPON, Géry in *Historisch-demografisch onderzoek Aartrijke-Loppem-Zedelgem in het midden van de 19de eeuw*. Zedelgem, 2001

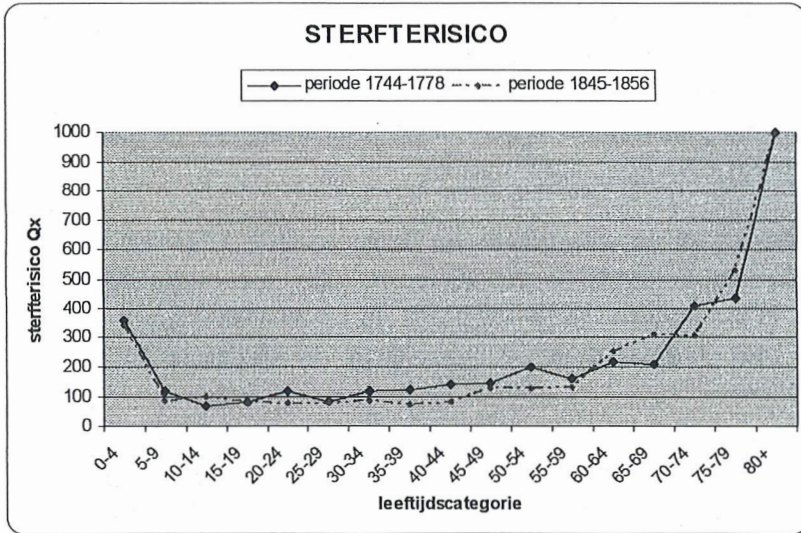
Aantal overledenen per jaar

Het gemiddeld aantal overleden personen per jaar in Aartrijke bedraagt in deze periode 32 met een drietal uitschieters, waarbij vijftig overlijdens per jaar in 1748, 1750 en 1765 wordt overschreden.

Leeftijdscategorieën

Vandaag staat de bevolkingspiramide op zijn kop: de toenemende vergrijzing is een ernstig fenomeen op o.m. het financiële en op het socio-economische vlak. Hoe was het in de 18de eeuw gesteld? Hoe oud werd de bevolking?

De tweevoudige grafiek “*Sterfterisico*” geeft een duidelijk beeld van de kans op overlijden bij elke leeftijdsgroep. Kinderen tot 4 jaar hebben een risico van 343 op 1000, een eeuw later wordt een gelijkaardig cijfer van 361 waargenomen. Concreet betekent dit dat ongeveer 35 procent van de kinderen voor hun vijfde levensjaar al zijn overleden!

De tweede groep, die zwak naar voren treedt, is de leeftijdsgroep +60. De grafiek toont aan dat de kans op overlijden vanaf de leeftijd van 60 jaar gevoelig toeneemt: statistisch bepaald neemt de overlevingskans sterk af.

Ook de tussenliggende groepen –vanaf 5 tot en met 50 jaar– hebben een sterfterisico van ongeveer tien procent.

Uit dezelfde grafiek blijkt dat er nauwelijks een verschil tussen beide periodes (18de en 19de eeuw) valt te bespeuren: in honderd jaar is er niets veranderd!

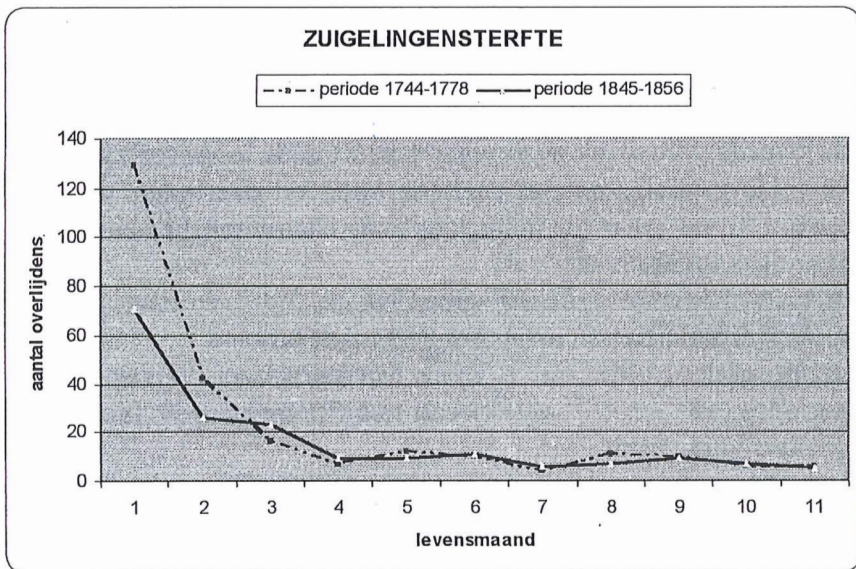
Ter illustratie zijn in de periode 1744-1778 nauwelijks 32 personen minstens 80 jaar oud geworden of m.a.w. gemiddeld slechts één per kalenderjaar.

Met een dergelijk *sterferisico* (Q_x) zou een hedendaagse levensverzekering de betaalbaarheid overschrijden. Het zijn trouwens dergelijke tabellen en grafieken, die de huidige verzekeringsmaatschappijen voor de bepaling van de jaarpremies hanteren.

Op basis van de waarnemingen in de periode 1744-1778 ligt de berekende gemiddelde levensverwachting op nauwelijks 25,8 jaar, in de periode 1845-1856 ligt de levensverwachting (E_x) op 29,2 jaar. Uiteraard is dit cijfer door de kindersterfte gevoelig beïnvloed.

Zuigelingensterfte

In deze rubriek wordt de sterfte tot en met het einde van het eerste levensjaar onder de loep genomen. De bijbehorende grafische voorstelling is hierbij een goede hulp en behandelt zowel de periode 1744-1778 als 1845-1856.

Beide periodes vertonen nauwelijks een verschil. De eerste levensmaand is bijzonder kritiek voor de pasgeborene: in de periode 1744-1778 overleed ruim 50 procent van de zuigelingen die hun eerste verjaardag niet halen. Overlijden tijdens de eerste levensmaand wordt *endogene zuigelingensterfte* genoemd, die nauw samenhangt met erfelijke belasting, natuurlijke afwijkingen bij het kind en verwickelingen bij de geboorte.

Zodra de vierde levensmaand bereikt is, daalt het sterfterisico gevoelig.

Om het leed bij het overlijden van een pasgeborene te verzachten, verbeeldde onze voorouders zich dat aan deze onschuldige wezentjes de hemel was toebedeeld, wat zich in de nooddopen weerspiegelt. Hierbij een van de vele voorbeelden uit de parochieregisters van Aartrijke ³: *infans anonima Francisci Cools et Jacobae Mane in partu ab obstetrice baptisata obiit 22a 7bris 1743 ad horam 5am matutina et eodem die sepulta est in cemiterio ad orientem.*

Het kind van Frans en Jacoba Cools-Mane, geboren 's morgens om 5 uur op 22 september 1743, werd bij de bevalling door de vroedvrouw gedoopt. Dezelfde dag nog vond de begrafenis plaats. Het is hoogstwaarschijnlijk dat dit kind (zonder voornaam) doodgeboren is, aangezien de doopakte geen gewag van een geboorte maakt: er wordt van de doop en de begrafenis gesproken.

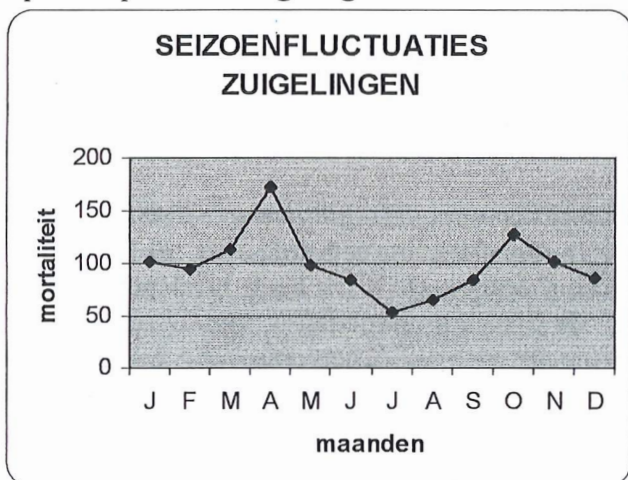
Bij zuigelingen kwam courant *gecamoufleeerde kindermoord* voor, waarbij de ouders de pasgeborene bij zich in bed namen, waardoor verstikking optrad. De Kerk heeft hiertegen veelvuldig gereageerd. O.a. de bisschop Benedictus van Lyon schreef: *la mère ou la nourrice qui met son enfant coucher à ses costez, ne le voulait laisser au berceau de peur qu'en criant il l'empêche près de soy que d'endurer un peu de froid pour l'allaiter, elle pêche*

³ RAB, Parochieregisters Aartrijke, nr.10 p.1499

mortuellement; car elle se met en péril de le suffoquer (De moeder of de voedster die het kind bij zich in bed neemt, omdat ze er tegen opziet om op te staan ten gevolge van het geschrei dat haar wakker houdt en om het te voeden, bedrijft een **doodzonde**. Ze brengt het kind in verstikkingsgevaar). Aangezien geen afdoende anticonceptiemiddelen beschikbaar waren met “ongewenste” kinderen tot gevolg, kan misschien in deze context de beperkte financiële gezinssituatie hiervoor worden ingeroepen. Om deze bewering te staven wordt vastgesteld dat de overlevingskansen van de pasgeborene van een ongehuwde moeder beduidend lager is.

Seizoenfluctuaties bij de zuigelingen

Aangezien de zuigelingensterfte een leeuwenaandeel voor haar rekening neemt, is het tijdstip van overlijden een waardevol element. In welke periode van het jaar zijn de zuigelingen het meest gevoelig aan ziektes en het eventuele bijbehorende overlijden? De grafiek, opgesteld volgens de daggemiddelden, toont de seizoenfluctuaties. In de zomerperiode is de zuigelingensterfte beduidend lager, terwijl vooral de maand april een uitgesproken piek aan zuigelingensterfte vertoont.

Sterftecoëfficiënt bij zuigelingen

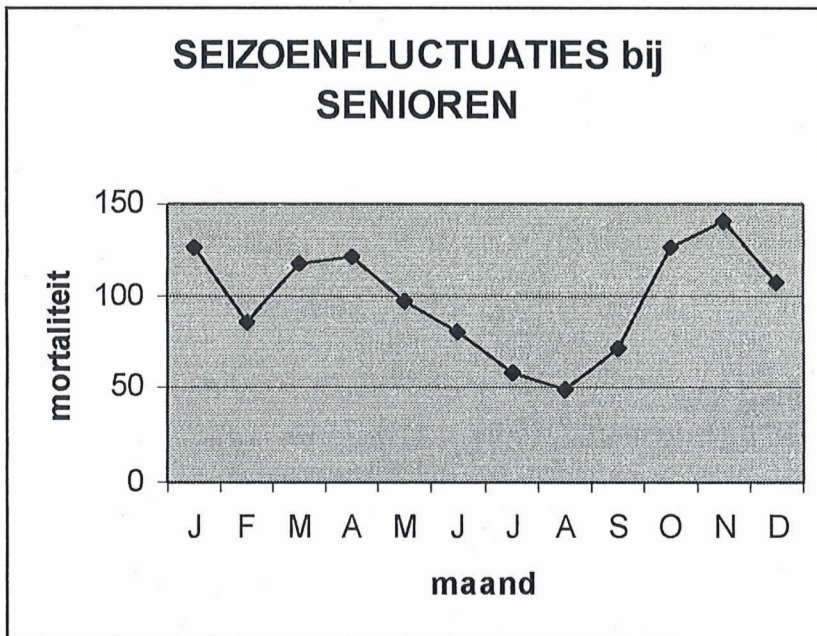
Deze coëfficiënt bepaalt het aantal overleden zuigelingen per honderd wettige geboorten.

In de periode 1845-1856 bedroeg dit cijfer 17,6 en 14,8 in de periode 1744-1778.

Dit wijst erop dat in beide periodes ongeveer één op zeven pasgeborenen zijn eerste levensjaar niet haalt.

Sterfte bij senioren

Bij deze categorie wordt de groep van 65+ belicht.

De grafiek, eveneens volgens de daggemiddelden opgemaakt, toont overduidelijk dat de sterfte bij senioren (65+) zich in de wintermaanden concentreert. Nauwelijks 22 procent van de senioren sterft in de zomer (juni – september).

Besluit

De levensverwachting in de 18de eeuw lag beduidend laag. Vooral de zuigelingensterfte springt in het oog: één op de drie pasgeborenen haalde zijn eerste levensjaar niet. Bij de groep 65-plussers worden in de periode 1744-1778 nauwelijks 119 personen geteld ... Van vergrijzing van de bevolking is er geen de minste sprake.

Bij vergelijking met de periode 1845-1856 wordt niet eens een verbetering waargenomen. Wachten op beterschap is de boodschap: wachten op betere hygiëne, betere huisvesting, drinkbaar water, gevarieerd en gezond voedsel en op de vooruitgang van de medische wereld. Al deze elementen zullen maar ten volle hun resultaat opleveren, zodra de draagkracht van de gezinnen er drastisch op voor uitgaat.

Géry CAPPON
Patrijzenhoek 9
8210 Zedelgem

Bibliografie

VANDENBROEKE Chris, *Vrijen en trouwen van de Middeleeuwen tot heden*. Brussel/Amsterdam, 1986. p.139-154

VANDENBROEKE Chris, *Hoe rijk was arm Vlaanderen*. Brugge, 1994

GYSELS Claire & VAN DER STRAETEN Lieve, *Bevolking, arbeid en tewerkstelling in West-Vlaanderen (1796-1815)*. Gent, 1986.

900 JAAR PAROCHIE LOPPEM

Bertrand Denys

Bijna was het aan de aandacht van de parochie Loppem ontsnapt. “De naam ‘Lophem’ wordt voor de allereerste keer teruggevonden in een oorkonde van 1108.” Met deze zin opent Alban Vervenne zijn *Parochie Loppem* uit 1980. Die oorkonde van bisschop Balderic van Doornik is dus 900 jaar oud, wat betekent dat onze parochie met zekerheid 900 jaar is en zelfs zeker veel ouder. En dat moet dus gevierd worden! Hoewel!

In zijn *Woordenboek der toponymie van Westelijk Vlaanderen* (deel 9) neemt Karel de Flou als oudste vermelding van de naam Lophem het jaar 1100. Hiervoor baseert ook hij zich op *Opera diplomatica* van Miraei (deel III, p. 313) en citeert uit de oorkonde van 1108 “... Hugone de Lophem.” Bij nader onderzoek blijkt het jaartal 1100 van de Flou, gehaald uit de *Opera...* en vermeld in de titel van hoofdstuk XXX, dit te zijn van een oorkonde betreffende het altaar van Uitkerke en dus niet dat van Loppem!

Niet alle wegen leiden naar Rome

Tijdens het bewind van de Romeinse keizer Claudius (41-54 na Christ.) werd ook in onze streek een wegennet uitgebouwd met enige economische welvaart als gevolg. Parallel met de kustlijn die toen meer landinwaarts was gesitueerd, liep de heirbaan Aardenburg-Lo die aansloot op de grote heirbaan Doornik-Cassel-Boulogne. Van eerstgenoemde baan kennen wij vooral nog het stuk Diksmuidse heirweg dat zich op het grondgebied van Aatrijke en Zedelgem uitstrekt. Langs deze heirbanen vestigden

de Romeinen hun standplaatsen of “statio’s”. In de Polders waren dat soms grote landbouwwitbatingen op Romeinse leest geschoeid en “villae” genoemd. Volgens Alban Vervenne die zich daarvoor op de studie van de toponiemen baseert, hebben de Romeinen in Loppem weinig of geen invloed uitgeoefend, in de veronderstelling dat Loppem al bestaan zou hebben als vestigingsplaats. In een archiefstuk uit 1460, beweert Vervenne, komen 129 veldtoponiemen voor, geen enkele “kouter” (= oudst bebouwde gronden, culturae). De meeste akkerbenamingen en ook de parochienaam Loppem stammen duidelijk niet uit de Romeinse, maar de Frankische tijd.

Het Merovingische Loppem

De bewoonde gebieden in onze streek waren na het vertrek van de Romeinen eerder klein en gesitueerd midden het veld- of bosgebied dat zich uitstreckte tussen Sint-Niklaas en Torhout. Als eilandjes in dit gebied vinden we er Torhout, Bovekerke, Koekelare, Ichtegem, Aatrijke, Zedelgem en Loppem terug. Tot op de Ferrariskaart uit de 18de eeuw is dat nog altijd vrij goed merkbaar.

Na de inval van de Germanen einde 4de, begin 5de eeuw, begon al gauw de kolonisatie van onze streek. Na de inname van de Romeinse cultuurgronden, vestigden zij zich vooral op gronden tussen de bossen of heidevelden en vochtige weilanden. Loppem was zo’n nederzetting tussen het lage gebied van de Kerkebeek-Marsbeek en de bossen en heide van Merkemveld, Veldhoek en Eninkveld. Trouwens, de meeste namen van de bewerkte gronden zijn, zoals al eerder vermeld, “ackers, broucken en sticken”. Volgens Vervenne zou het hoofd van de familie die zich te Loppem kwam vestigen, vermoedelijk een zekere Luppo geweest zijn. De ontstane buurtschap zou die van Luppo worden: Lupp-inga-heim. Dorpsnamen met -(inga)heim (naast -sale of -sele) verwijzen steeds naar Frankische nederzettingen. Vijf alternatieve

verklaringen van de naam Loppem vermeldt Vervenne in zijn *Geschiedenis van Loppem*. Onder de Franken grepen de Merovingers de macht en de bekendste onder hun koningen was wel Chlodovech (=Clovis) die zich in 481 op het schild liet verheffen tot koning van de Franken. Hij breidde zijn rijk spectaculair uit en bij de slag tegen de Alamannen riep hij de bijstand in van de God van zijn christene vrouw Clotildis. Na zijn overwinning liet hij zich dopen in de kathedraal van Reims door de H. Remigius.

Kerstening van onze regio vanuit de Sint-Amandsabdij (Elnone)

De kerstening kon nu volop haar gang gaan. In de 6de eeuw mislukte een eerste poging om twee nieuwe bisdommen Doornik en Atrecht op te richten. Ze werden respectievelijk bij de bestaande bisdommen Noyon en Kamerijk gevoegd.

M.m.v. bisschop Acharius van Noyon-Doornik ontvangt de zendeling Amandus (uit Aquitanië) het koninklijk domein Elnone (het latere Saint-Amand-les-Eaux) om er tussen 629 en 639 een klooster te stichten.

Vandaaruit kerstende hij de Scheldestreek en Gent, waar hij twee kloosters stichtte, de Sint-Pieters- en de Sint-Baafsabdij.

Bisschop Acharius werd in 641 opgevolgd door Eligius (Sint-Elooi), die begonnen was als goudsmid en nu van de kerstening van Kortrijk, Mempiscus en Flandrensis zijn prioriteit maakte. Het einde van de 7de eeuw mogen we beschouwen als de voltooiing van het bekeringswerk van de twee grote zendelingen.

Amandus dicteert zijn testament aan Baudemundus, monnik van Saint-Amand en later abt van de St.-Pietersabdij. (III. Uit: DECLERCQ G. (redactie), Ganda & Blandinum, De Gentse Abdijen van St.-Pieters en St.-Baafs, p. 21.)

Vorming van de oerparochies (moederparochies)

Het centrum van de missioneringsgolf in onze streken lag in het koninklijk domein van Snellegem waar Eligius een moederkerk stichtte. Volgens Jules Pollet is het ook heel waarschijnlijk dat

Sint- Elooi, kerk Snellegem (foto V.D.)

Eligius met de hulp van Elnone het klooster van Torhout heeft gesticht als uitvalsbasis voor de kerstening van de streek. Een grondige reden voor deze thesis vindt hij in de talrijke bezittingen van de Sint-Amandsabdij in de streek rond Torhout en de keuze van Sint-Pieter als patroonheilige van het klooster van Torhout. Invloed en bezittingen van de Sint-Amandsabdij van Elnone strekken zich ook uit over Koekelare (schenking van het domein

door de koning in de 7de eeuw; patroon Sint-Maarten), Loppem (het oudste gedeelte Oudegem wordt in 899 vermeld als bezit van de Sint-Amandsabdij; patroon Sint-Maarten), Zedelgem, Bekegem... Het bezit van de "altaren" betekende voor de eigenaar een goede bron van inkomsten (1/3 van de tienden en alle offergaven). Omdat de dorpskerken gesticht waren door geestelijke of wereldlijke grondbezitters, beschouwden zij het gebouw als onderdeel van hun domein. Het recht op aanstelling van de pastoor eisten zij ook op, maar sinds Karel de Grote was dit onderworpen aan de goedkeuring van de bisschop.

Elnone bezat een grote fiscus in onze streek, gekregen van de koning in de 7de/8ste eeuw, aanvankelijk de oerparochies Torhout, Koekelare (met Ichtegem, Eernegem, Bovekerke), Aatrijke (met Zedelgem, Loppem en Bekegem). Waarschijnlijk zullen de afhankelijkheden van de oerparochies in de 9de en 10de eeuw op hun beurt zelfstandig zijn geworden. Bronverwijzingen kunnen we evenwel niet geven.

Over de oprichting van het eerste Loppemse kerkje kunnen we helemaal niets met zekerheid schrijven. Hiervoor moeten we naar analogie van omliggende parochies werken, naamgeving bestuderen, patrocinia (patroonheiligen) nagaan enz... Volgens Alban Vervenne zou het eerste kerkje, een eenvoudige houten constructie, waarschijnlijk opgetrokken zijn door de dorpsheer. Na de invallen van de Noormannen mocht het werk helemaal opnieuw begonnen worden. Graaf Boudewijn II, die de streek verdedigde, maakte van deze gelegenheid gebruik om zich heel wat kerkelijke goederen toe te eigenen met het bijbehorende patronaatsrecht (benoemingsrecht).

Loppem onder patronaat van Sint-Donaas

In de 9de eeuw werd op de Brugse Burg de karolingische Sint-Donaaskerk gebouwd. In 842 werden de relieken van Sint-Donaas er ondergebracht. Graaf Arnulf I riep het Sint-Donaaskapittel in

het leven in 961. Het telde in het begin twaalf kanunniken. Graaf Arnulf schonk hun gronden, renten, kerken en tienden (zie onechte oorkonde van 961) en graaf Robrecht II bevestigde dat in een oorkonde van 1089, waarin onder andere Zedelgem voor het eerst bij naam vermeld werd (cfr. de viering van 900 jaar Zedelgem in 1989). Deze schenking van kerken aan o.a. kapittels, was een gevolg van de hervorming van paus Gregorius VII (1073-1085). Die vroeg lekenbezit van kerken om te vormen door teruggave aan de Kerk. Het systeem evolueerde tot patronaatsrecht, waarbij de bezitter van de kerk het recht behield de te benoemen pastoor voor te dragen aan de bisschop.

Vanaf 1089 neemt het bezit aan kerken van het Sint-Donaaskapittel geweldig toe. In een oorkonde van 1108 bevestigt bisschop Balderic (1098-1113) van Noyon-Doornik dat het Sint-Donaaskapittel de altaren bezit van Uitkerke (Utkerka), Dudzele (Dudasela), Zuienkerke (Suenkerka), Klemskerke (Clemskerka), Aartrijke (Artrica) en Loppem (Lophem), afkomstig van Sint-Amandsbezit. Het pastoorschap was volgens deze oorkonde in het bezit van een zekere Hugo, de oudst gekende pastoor van Loppem. Het is de vermelding van de naam Lophem en zijn pastoor in de oorkonde van 1108 die nu op 9 november 2008 plechtig wordt herdacht. Deze oorkonde berust in het Bisschoppelijk Archief te Brugge.

Bronnen

Voor dit artikel werd gebruik gemaakt van:

VERVENNE, Alban, *De Parochie Sint-Martinus te Loppem en haar pastoors van 1300 tot heden*. Loppem, Heemkundige Kring van Loppem, 1980. Zie vooral p.10-13.

VERVENNE, Alban en DHONT, Albert, *Geschiedenis van Loppem*. Loppem, Heemkundige Kring van Loppem, 1974. Zie vooral p.21-24.

POLLET, Jules, *Aartrijke 1100 jaar*. In: *Zilleghem*, 14de jaargang, nr.1, maart 1993. Zie p.4-40.

VAN DEN HEUVEL, J., DEVLIEGHER, Luc ..., *Sint-Donaas en de voormalige Brugse katedraal*. Brugge, Jong, Kristen Onthaal voor Toerisme v.z.w., 1978. Zie vooral het artikel van JANSSENS DE BISTHOVEN, B., *Het kapittel van Sint-Donatiaan te Brugge*. Zie p. 51-59.

D' H.(OOP), F.(elix)-H., *Lophem. Histoire & Description de ce Village et de la Seigneurie de ce nom*. Bruges, imprimé chez Aimé De Zuttere, successeur de Vandecasteele-Werbrouck, 1873.

MIRAEI, Auberti, *Opera diplomatica*. Bruxellis, apud Petrum Foppens, MDCCXXXIV. T.3 caput XXX. Zie p.313.

WITDOUCK, R., *Sint-Elooi, apostel van Vlaanderen*. s.l., (een uitgave van de 11 parochies van het bisdom Brugge die toegewijd zijn aan Sint-Elooi), 2000.

DECLERCQ, Georges (red.), *Ganda Blandinium. De Gentse abdijen van Sint-Pieters en Sint-Baafs*. Gent, Snoeck-Ducaju & Zoon, 1997. (een uitgave n.a.v. de tentoonstelling "Ganda & Blandinium. Kunst en andere schatten uit twee Vlaamse abdijen." Die tentoonstelling had plaats van 11 oktober 1997 tot 4 januari 1998.)

Bijlage:

De concessione altarium Dudasela, Utkerka, Suankerka, Clemskerka, Artrika, Lophem

In nomine sancte et individue Trinitas, Baldricus, Dei gratia Noviomensis atque Tornacensis episcopus, universis sancte religionis cultoribus salutem Sanctorum patrum dictis fratres karissimi, monemur et exemplis si quis pro sancte Dei ecclesie multiplicatione aliquid a nobis postulavit ut petitioni ejus cum

omni humilitate acquiescamus et in quantum possumus orationem ejus exaudiamur, notum igitur esse volumus presentibus et futuris sancte matris ecclesie fidelibus, fratrem Bertulphum Brugensis ecclesie Sti Donatiani prepositum cum suis ejusdem ecclesie canonicis ad nos venisse et ut eis eorumque ecclesie altare de Dudasela, altare quoque de Utkerka, et altare de Suenkerka, altare de Clemskerka, necnon altare de Artrika, altare etiam de Lophem in perpetuum tenenda concederemus, humiliter postulasse. Quorum devotione et humilitate considerata, Lamberto archidiacono ceterisque nostris clericis assentientibus ipsis etiam fratribus qui eadem altaria hactenus sub personata tenuerant rogantibus, Gummaro scilicet et Reinifrido de altari de Dudasela et Riquardo de altaribus Suankerka et Clemskerka, necnon Walthero de altari de Artrica, etiam Hugone de altari de Lophem similiter de Uytkerka, concessimus etiam eis eorumque ecclesie altaria predicta sub perpetua libertate tenenda, salvis nostris nostrorumque successorum rebus. Hac scilicet conditione interposita, quod cum predicti fratres viventes seu morientes a personatu altarum istorum decesserint, unus ex eisdem canonicis quem fratres ad hoc elegerint, curam de predictis altaribus ab episcopo seu ab ejus archidiacono recipiat, et synodalem obedientiam eis exhibeat. Hoc etiam pagine huic volumus annectere, quod canonici ipsi perpetuam mei commemorationem debeant facere. Quod ut nostris seu futuris et temporibus ratum et inviolatum permaneat, pontificali auctoritate confirmavimus et sigilli nostri impressione sub anathemate confirmavimus. Signum Domini Balderici episcopi et infra. Actum et datum Brugis anno incarnationis Dominice M.C.VIII. Indictione ij a, regnante rege Ludovico anno I, episcopante domino Balderico anno XI.

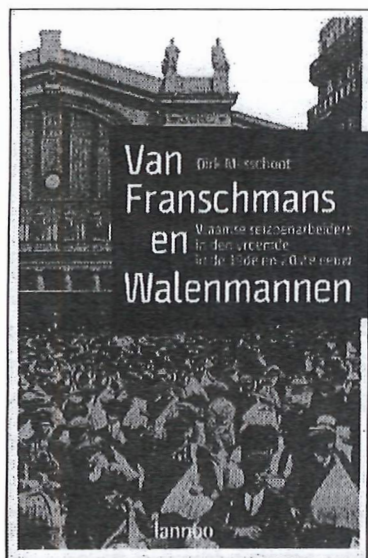
(In 1108 schonk bisschop Balderic van Noyon-Doornik het personaat van de kerken van Utkerke, Dudzele, Zuienkerke, Klemskerke, Aartrijke en Loppem aan het Sint-Donaaskapittel te Brugge. Dit moest ervoor zorgen dat de altaren van

bovengenoemde parochies bediend werden. In ruil kreeg het de beneficies. Dit kapittel was verbonden aan de grafelijke Sint-Donaaskerk op de Burg te Brugge.)

Bertrand Denys
Klaprozenlaan 13
8210 Loppem (Zedelgem)

Op de boekenplank

Van Franschmans en Walenmannen

Tot voor vijftig jaar hebben wij ze gekend in onze dorpen, de mannen die om den brode voor langere tijd naar Frankrijk of Wallonië trokken. Franschmans en Walenmannen werden zij genoemd. Zeldegem, Zeldegem en Aartrijke telden vooral veel bietenmannen en bouwvakkers, minder arbeiders voor de asten of de steenovens. Over die Zeldegemse bietenmannen schreef Eddy Kyndt het artikel "Het verschijnsel seizoenarbeid te Zeldegem" (Zilleghem 7de jaargang,

p. 124) en Géry Cappon wijdde er een heuse studie aan onder de titel *Reizen om te wroeten. Westvlaamse seizoenarbeiders in Frankrijk. Periode 1900-1920.*

Sinds een paar decennia kun je het harde leven van onze seizoenarbeiders ook gaan bekijken in het Koekelaarse Franschmansmuseum. In dit overzicht mogen we beslist ook niet het lijvige boek *Van asten, bieten en mensen* van de Roeselaarse vakbondsman Leon Bruggeman (†) over het hoofd zien. Ook de

TV Eén-documentaire *Les godverdommes sont là* van de jonggestorven Erik Pertz uit Eernegem is bij velen in het geheugen blijven hangen.

Vandaag ligt het boek *Van Franschmans en Walenmannen* voor van Nieuwsbladjournalist Dirk Musschoot. De formule van zijn eerder verschenen boeken *De Vlamingen op de Titanic*, *Wij gaan naar Amerika* en *België bevrijd* staat garant voor een forse interesse bij het grote lezerspubliek. Zijn journalistieke speurzin en oog voor het detail vierde hij bot d.m.v. interview, lectuur van heemkundige onderzoeksresultaten en eigen archiefonderzoek in kranten of tijdschriften. Het resultaat is een boek geworden van 256 bladzijden, geschreven in de vlotte journalistieke stijl van *Het Nieuwsblad* en rijkelijk geïllustreerd.

In negen hoofdstukken schetst Musschoot het arme Vlaanderen van de 19de eeuw en de daaruit voortvloeiende emigratie van een deel van onze verpauperde bevolking naar Amerika of Canada, maar vooral ook naar Frankrijk. Voor wie de volledige verhuis naar den vreemde te zwaar viel, was er nog de seizoenarbeid waarbij je nooit wende aan het afscheid van de thuisblijvers, meestal vrouw en kinderen. In een apart hoofdstuk beschrijft de auteur de ruwheid van onze Fransmans en het harde labeur op de Franse velden, waar in het vlas of de suikerbieten werd gewerkt of in de cichoreiasten, de suikerfabrieken of de steenovens. In het Poperingse lokte de hoppepluk wel minder werkvolk uit onze regio aan. Ook Dirk Musschoot laat niet na het werk van de legendarische aalmoezeniers Edmond Denys en Joris Dejaegher met veel eerbied te beschrijven. Tot op onze dagen worden zij nog steeds geacht door oud-seizoenarbeiders en hun nakomelingen. Ook de verdiensten van de ACV-vakbondsman Leon Bruggeman worden in dit boek nog maar eens in de verf gezet.

Onder de schaduwzijden van dit harde werk vallen de slachtoffers die in het verre Frankrijk overleden., telkens weer een drama voor de werkmakers, de aalmoezenier en vooral de nabestaanden. In

een slothoofdstuk vraagt de auteur zich af of dit werk voor de Vlaamse arbeider wel de moeite heeft geloond. Wij weten allemaal dat heel wat gronden of huizen gekocht konden worden met de zuurverdiende centen van bietencampagnes of het werk in een ast of steenbakkerij.

Van Franschmans en Walenmannen is een ode aan de werkkraft van de Vlaming en dan niet in het minst van de West-Vlaming. Het nieuwe en verrassende van de studie is de brede kijk op het fenomeen seizoenarbeid, dat niet uitsluitend is verbonden aan onze streek of provincie, maar ook aan Oost-Vlaanderen, het Hageland (Vlaams-Brabant) en de streek van Veerle in de Zuiderkempen.

MUSSCHOOT, Dirk, *Van Franschmans en Walenmannen. Vlaamse seizoenarbeiders in den vreemde in de 19de en 20ste eeuw*. Lannoo, Tielt, 2008, 256 p.

Waar men gaat langs West-Vlaamse wegen...

Valentin Degrande is een gedreven maker van inventarissen. In het eerste nummer van de lopende jaargang van *Zilleghem* meldden wij de publicatie van zijn aangevulde *Bibliografie van de Eerste Wereldoorlog*, zijn eerste en blijvende liefde! Bijna op hetzelfde tijdstip verscheen in mei 11. zijn beschrijvende inventaris van de weg- en veldkapellen in West-Vlaanderen, onder de titel *Waar men gaat langs West-Vlaamse wegen*.

Tien jaar hebben wij hem weten werken aan deze inventaris. Via bestaande publicaties, artikels uit heemkundige tijdschriften, regionale kranten en opsporing van bestaande kapellen op stafkaarten, bereidde hij zijn eigenlijke veldwerk voor. Zijn telling gaf als resultaat 2530 kapelletjes. Gewapend met fotoestel, meetinstrumenten en schrijfgerei trok hij dan tot in de verste uithoeken van onze provincie.

Architectuur, bouwjaar (of-periode), de reden van oprichting, de toewijding, verering en opschriften werden zorgvuldig genoteerd. Ook van de gesprekken met omwonenden werd beperkt notitie genomen, wat soms boeiende anekdotiek opleverde. Alles samen kwam hij tot een 8000 bladzijden aan beschrijvingen, verzameld in 28 dikke mappen, die nu in het PBC (Tolhuis Brugge) beschikbaar zijn voor studie. De equipe van Monumenten en Landschappen die het bouwkundig erfgoed inventariseert, maakte er al gretig gebruik van voor zijn inventarissen van Oostkamp, Ruddervoorde-Waardamme-Hertsberge en Torhout! Van die 8000 bladzijden aan studiemateriaal maakte hij dan een synthese die nu als boek aangeboden wordt. De uitgave is zo origineel en boeiend dat de Provincie West-Vlaanderen de auteur ervoor de Premie voor Volkskunde 2007 toekende.

In het boek onderscheid je drie grote delen. In het eerste deel wordt het blijvende belang van de weg- en veldkapellen in onze religieuze volkscultuur beschreven. De hoofdmoot omvat een volkshistorische en religieuze benadering, van naamgeving tot mirakuleuze genezing. De statistische informatie en de omvangrijke bibliografie sluiten het werk af.

Veel lezers zullen zich Valentin Degrande herinneren als de auteur van vier artikels over de veldkapellen van Groot-Zedelgem in ons tijdschrift (*Zilleghem*, 23ste jaargang, 2002, nrs. 1-4). Toen telde hij in Zedelgem nog 35 kapellen, ondertussen werden het er 41, waaronder Aartrijke de kroon spant met 15, gevolgd door Loppem met 12, Veldegem 9 en Zedelgem slechts 5. Zelfs de dichtheid (inwoners/kapel) wordt hierbij telkens vermeld, wat

voor Groot-Zedelgem resulteert in 535 inw./kapel. Helemaal niet verrassend is de massale toewijding van de gebouwtjes aan O.-L.-Vrouw (85%). 62% werd gebouwd voor 1950 en merkwaardig zijn ook de 170 die nog na 1990 zijn opgetrokken. Het eerste motief tot oprichting was de devotie, gevolgd door oorlogsdreiging en beloften bij ziekten. Twee kapellen van onze gemeente krijgen bijzondere aandacht: de Godelievekapel (1900) aan de Brugse Heirweg te Aatrijke en de Leeuwkapel (1848) in Zedelgem.

In een interview met *De Krant van West-Vlaanderen* (2 mei 2008) gaf de auteur zijn toptien van West-Vlaamse kapellen prijs. Op kop zette hij de Kapel O.-L.-Vrouw van Barmhartigheid (Izenberge), gevolgd door de Blindekenskapel (Brugge).

Met dit werk vult Valentin Degrande een leemte op, wat onze overheden tot op heden niet konden: het opmaken van een inventaris van dit volkskundig architectonisch erfgoed van weg- en veldkapellen.

Ooit verzocht de Vlaamse Overheid de gemeenten met zachte aandrang hun kapellenbestand te beschrijven. Helaas, de meeste gemeentebesturen hebben het project een stille dood laten sterven, terwijl slechts enkele uitzonderingen, op basis van vrijwilligerswerk, de vraag beantwoord hebben. Wie als Valentin Degrande, de hele provincie West-Vlaanderen in z'n eentje durft aanpakken en dat tot een goed einde brengt, verdient alle lof en steun. Dat de auteur het boek in eigen beheer op de markt bracht, maakt z'n inspanning nog lovenswaardiger. Commerciële uitgevers zagen geen brood in de uitgave. Zelfs het Bisdom betoonde weinig interesse. Sant in eigen land is weinigen gegund!

DEGRANDE, Valentin, *Waar men gaat langs West-Vlaamse wegen... Statistische en volkshistorische synthese van de weg- en veldkapellen in West-Vlaanderen*. Eigen beheer, Assebroek, 2008, 260 p.

Het boek kan besteld worden bij de auteur, Astridlaan 398 te Assebroek (tel.050-363295) en kost 20 euro of in de Standaard Boekhandel.

B.D.

Oproep 1

Volgend jaar viert de Zedelgemse **harmonie Kunst en Vermaak** haar 125-jarig bestaan. Uiteraard wordt dat luisterrijk gevierd. Eén van de onderdelen van die viering zal een boek zijn, gewijd aan die lange, rijke, boeiende en ook soms woelige geschiedenis die drie eeuwen overspant!

Als auteur beschik ik vooral over archiefmateriaal van de laatste 80 jaar. Uit de eerste periode (1880-1920) kon ik tot op heden nog niets ontdekken. Ik beschik alleen over de vlaggen en de statuten van de vereniging. Graag had ik nog wat foto- en feitenmateriaal verzameld uit die 125 jaar muziekleven te Zedelgem.

Wie over documenten beschikt en ze wil lenen ten bate van deze studie, gelieve contact op te nemen met

Bertrand Denys, Klaprozenlaan 13 te Loppem
(tel. 050-82 42 74 of bertrand.denys@telenet.be).

Alles wordt na gebruik terugbezorgd.

Wie informatie kan geven wordt in het boek vermeld.

Oproep 2

Op 9 november 2008 viert de parochie Loppem haar 900-jarige bestaan met een plechtige eucharistieviering, receptie en tentoonstelling. Daarvoor beschikken we zelf over een aantal archiefstukken en enkele merkwaardige kerkschatten. Wie echter zelf ook nog foto's of documenten mocht bezitten die wat te maken hebben met onze kerk of parochie en ze tijdelijk wil afstaan voor de eendagstentoonstelling, gelieve contact op te nemen met Bertrand Denys (zie oproep 1).

Vrijdag 17 oktober 2008 om 20 uur

**'t Kloosterhof
(Zedelgem)**

Reizen om te wroeten

geïllustreerde lezing over de West-Vlaamse seizoenarbeiders in Frankrijk in het eerste kwart van de 20e eeuw, in het bijzonder de Zedelgemse

door

Géry Cappon

Gratis toegang en iedereen welkom
Organisatie: Heemkundige Kring Pastoor Ronse i.s.m.
het Davidsfonds Zedelgem

